

5. Безбородова Т.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств / Т.В. Безбородова // Держава та регіони. – 2008. – № 5. – С. 21–23.

References

1. S.D. Dzhereleiko Upravlinnia finansovymy resursamy promyslovykh pidpryemstv. Stalyi rozvytok ekonomiky. – 2010. – Vol. 1. – S. 156–160.
2. Khotomlianskyi O. L. Teoretychni osnovy upravlinnia finansovymy resursamy pidpryemstv. Aktualni problemy ekonomiky. – 2007. – Vol. 2. – S.145–151.
3. O.V. Seleznova Upravlinnia finansovymy resursamy promysloвого pidpryemstva. Ekonomichnyi prostir. – 2008. – Vol. 15. – S. 156–162.
4. Khotomlianskyi O. L. Teoretychni osnovy upravlinnia finansovymy resursamy pidpryemstv. Aktualni problemy ekonomiky. – 2007. – Vol.2. – S.145–151.
5. Bezborodova T.V. Udoskonalennia mekhanizmu upravlinnia finansovymy resursamy pidpryemstv. Derzhava ta rehiony. – 2008. – Vol. 5. – S.21–23.

Надійшла 18.09.2013; рецензент: д. е. н. Денисюк О. М.

УДК 336.66

Л. В. ОЛІЙНИК

Хмельницький національний університет

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ КОНВЕРГЕНЦІЇ З ГОСПОДАРСЬКО-ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ

Обґрунтовано цілі проектування механізму управління активами на основі конвергенції з господарсько-економічною системою. Обґрунтовано структурологічну модель управління активами в системі конвергенції господарської діяльності у економічну інфраструктуру. Запропоновано однойменний механізм управління активами підприємства.

Ключові слова: матеріальні активи, фінансові активи, інституційна система, фінансування, конвергенція.

L. OLIYNYK

Khmelnitsky National University

MANAGEMENT OF ENTERPRISE'S ASSETS BASED ON THE CONVERGENCE WITH BUSINESS AND ECONOMIC SYSTEM

The goals of designing the mechanism of assets management based on the convergence with business and economic system are justified. The structural model of assets management in the system of economic activity convergence into the economic infrastructure is proved. The homonymous mechanism of enterprise's assets management is proposed.

Keywords: tangible assets, financial assets, institutional system, funding, convergence.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Формування та використання активів промислових підприємств, досягнення необхідного рівня ефективності, уникнення ризиків втрати ліквідності та платоспроможності в умовах світової фінансової кризи, становлять комплекс ключових проблем сучасного розвитку вітчизняних промислових підприємств. З об'єктивних причин адекватна відповідь на сучасні ринкові виклики гіпотетично може бути вироблена в межах управління активами підприємства. Водночас вичерпана ресурсна база, і в першу чергу обмежені фінансово-інвестиційні ресурси вимагають пошуку альтернативних джерел та вироблення альтернативних механізмів формування господарських активів.

Зрештою, останнє визначає утворення нових управлінських підходів в області менеджменту активів на основі зближення з інституційним середовищем економіки – конвергенції у інституційну систему економіки. Як наслідок, актуальним завданням на сучасному етапі функціонування суб'єктів господарювання виступає необхідність вироблення нових альтернативних підходів до управління активами підприємств в умовах волатильності цільових збутових та фінансово-інвестиційних ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблем управління активами підприємств доклали значний внесок ряд представників вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл, серед яких варто підкреслити результати досліджень Є. Бріггема, Д. Бланда, А. Гроппеллі, А. Гунзбурга, Е. Долана, І. Зелгавілса, А. Кінга, В. Ковальова, Б. Колласа, Т. Коха, Т. Манесса, Г. Марковіца, Д. Нотона, П. Роуза, В. Базилевича, І. Бланка, М. Білика, М. Внукової, О. Гаманкової, Л. Горбач, О. Заруби, С. Осадець, Т. Ротової, Л. Руденко, А. Поддєрьогіної, М. Василика, Г. Кірейцева, М. Коробова, Л. Лігоненко, Р. Слав'юк та ін. В них визначено принципи, механізми та підходи до управління внутрішніми ресурсами підприємств.

Невирішені частини проблеми. Попри значний резерв наукових розробок, проблема взаємодії з ринковими інститутами на етапі їх формування, що характерно для сучасної економіки України,

залишається малодослідженою, поверхнево проаналізованою в межах оцінки міждисциплінарних економічних проблем.

Мета статті – визначити рекомендації до управління активами підприємства на основі конвергенції з господарсько-економічною системою.

Основний матеріал дослідження. В комплексі сучасних концепцій до формування економічних механізмів на рівні суб'єктів господарювання варто виділити два підходи: створення модернізованої системи з повним переліком інструментів інтеграції в інституційну систему економіки; модернізації існуючої системи з поступовою заміною неефективних методів управління активами та ресурсами на модернізовані на основі передового досвіду.

На цьому етапі аналізу варто звернутись до ринкової кон'юнктури та рівня розвитку інституційної системи господарювання машинобудівних підприємств, з однієї сторони, а також ефективності їх операційної діяльності – з іншої.

В умовах світової фінансової кризи, вплив якої накладається на негативні наслідки незавершеного процесу деградації господарських відносин нереформованого централізованого командно-адміністративного механізму регулювання економіки, конвергенція в економічну інфраструктуру виступає чи не єдиним напрямком збереження підприємств. І як наслідок, особливістю пропонованого підходу управління ресурсами та активами на основі конвергенції з господарсько-економічною системою є не матеріальні стимули від потенційно додатково отримуваних ефектів, а страх втрат. Тобто, альтернативою до традиційного оцінювання перспективних ефектів у формі приросту прибутків виступає система показників ліквідності та платоспроможності підприємства, ритмічності технологічного процесу, відсутності втрат операційної діяльності тощо [1, с. 56].

Іншою складовою вирішення завдань підприємств з конвергенції в інфраструктуру економіки виступає послідовність модернізації існуючої системи управління ресурсами та активами. Для новостворюваних підприємств цілком логічно формування саме нової системи. Водночас для досліджених машинобудівних підприємств одномоментна заміна системи управління ресурсами та активами на нову небезпечна через можливий збій операційної діяльності. Тому, очевидно, другий підхід – покрокової заміни та утворення нових підсистем з впровадженням інструментів конвергенції в інституційну систему економіки – є більш прийнятним. З іншої сторони, варто зазначити, що за існуючого стану організації управління ресурсами та активами, всі без виключення підсистеми управління активами вимагають заміни, і в кінцевому результаті можна передбачити однаковий результат від реалізації обох сценаріїв – формування модернізованої системи управління активами на основі конвергенції господарської діяльності у економічну інфраструктуру.

Інше ключове питання – послідовність модернізації системи управління активами підприємства. Остання, з точки зору встановлених особливостей мотивування підприємств до виживання та обмеженого інвестиційного потенціалу передбачає впровадження у роботу інструментів конвергенції в міру настання загроз в системі управління активами. Врахування також вимагає необхідність взаємоузгодження функціонування підсистем, оскільки ефект за принципом "вузьких місць" залишатиметься в межах потенціалу не модернізованих підсистем системи управління активами, що використовується спільно з модернізованими. Таким чином, послідовність перебудови підсистем управління активами передбачає також одночасну модернізацію залежних підсистем.

Отже в ході управління активами підприємства в ієрархії критеріїв перше місце займають завдання безперервності виробничого процесу, що на рівні системи управління трактується як формування техніко-технологічних потужностей виробництва, системи логістичного забезпечення сировинно-матеріальними ресурсами, систем збуту тощо; прискорення оборотності, що у категоріях управління розглядається як швидке отримання виручки від дебіторів, зменшення тривалості виробничого циклу та періоду утримання готової продукції на складах, мінімальних страхових виробничих резервів тощо; підтримання ліквідності, яке передбачає утримання балансу між дебіторською та кредиторською заборгованістю та здатність до швидкої конвертації ресурсів та активів у грошові кошти; нарощення рентабельності, яке реалізується за принципом приросту доходності на кожну одиницю інвестованих ресурсів; зниження ризиків, що вимагає підтримання умов господарської діяльності здатних забезпечити уникнення негативного впливу форсмажорних змін ринкової кон'юнктури, а також загроз спроможних призвести до суттєвих, загрозливих та критичних втрат активів; формування інноваційної системи управління активами за принципом конвергенції з господарсько-економічною системою на основі інвестиційно-фінансових, логістично-збутових інструментів та методів організації спільного підприємництва; підготовки та залучення персоналу з досвідом реалізації інструментів управління ресурсами та активами; створення системи моніторингу ринкової кон'юнктури та розвитку інституційної системи економіки; реорганізації структур управління їх перетворення на структури відкритого типу, спільної участі контрагентів у формуванні господарських цілей, планів вирішення операційних, інвестиційно-фінансових, збутових та логістичних завдань [2, с. 160–164].

Відповідно визначених завдань, встановлених мотиваційних особливостей, чинників розвитку ринкової кон'юнктури сучасних підприємств дерево цілей формування механізму набуває вигляду (рис. 1).

Створення цілісної системи управління активами в комплексі запропонованих цілей передбачає

чіткий транспарентний зв'язок між цими цілями та інструментами реалізації програми конвергенції. На цьому етапі можна передбачити, що очікувана транспарентність – явище, яке ґрунтується на категоріях: ефективності – раціональності операційної діяльності для інструментів конвергенції, де основні чинники та передумови формування ефектів визначаються в межах господарського механізму; вірогідності – здатності використати кон'юнктурний потенціал для інструментів конвергенції, де основні чинники та передумови формування ефектів визначаються в межах цільових ринків, інноваційного, фінансового, інвестиційного секторів та галузей.

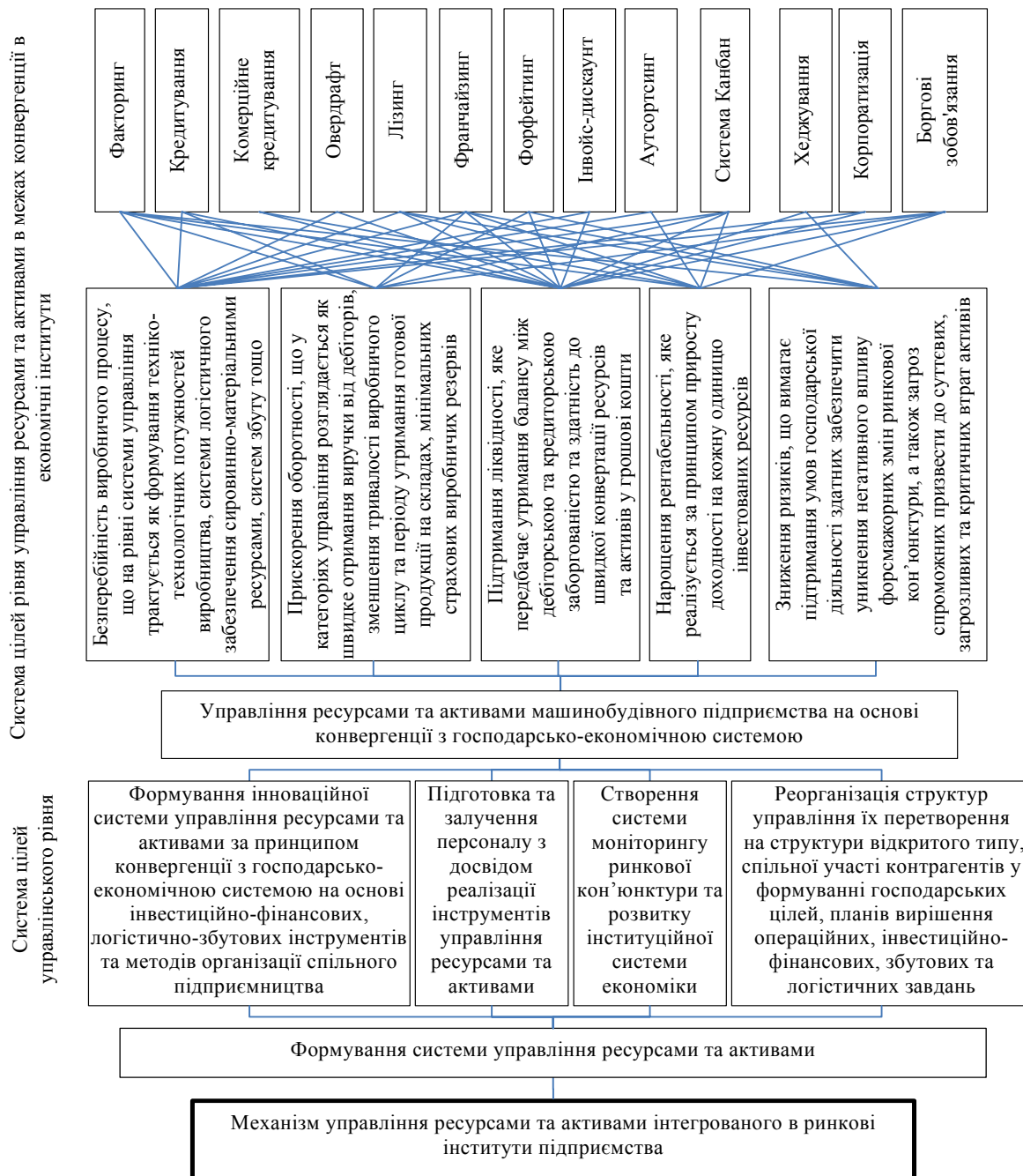

Рис. 1. Дерево цілей проектування механізму управління активами на основі конвергенції з господарсько-економічною системою

Тобто, транспарентність та конвергенція набувають ознак варіативних категорій, ефекти формування яких визначаються як цільовими установками на ефективність управління та вірогідність використання ринкового потенціалу, так і дотриманням економічних законів, закономірностей, принципів управління та конвергенції, інструментів конвергенції та безпосередньо об'єкта дослідження і управління – нагромадження і мобілізації ресурсів і активів на основі конвергенції господарської діяльності у економічну інфраструктуру (рис. 2).

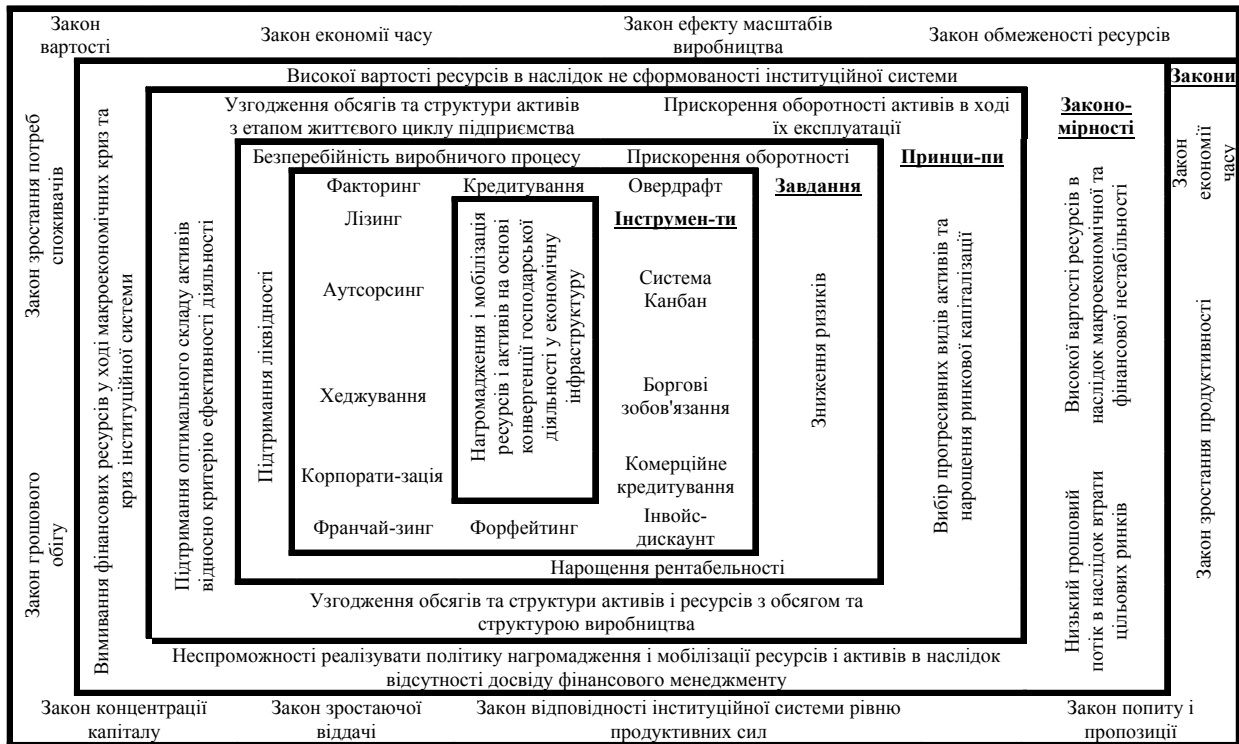

Рис. 2. Структурологічна модель управління активами в системі конвергенції господарської діяльності у економічну інфраструктуру

З об'єктивних причин, лише дотримання економічних законів забезпечить високі результати транспарентності та ефекти у верхній межі ймовірної варіації. До необхідних для дотримання економічних законів слід віднести закони: обмеженості ресурсів, ефекту масштабів виробництва, економії часу, вартості, зростання потреб споживачів, грошового обігу, концентрації капіталу, зростаючої віддачі, відповідності інституційної системи рівню продуктивних сил, попиту і пропозиції, зростання продуктивності [3, с. 162–163].

На відміну від економічних законів, наведені закономірності відображають тенденційний характер розвитку, і гіпотетично з точки зору потенційних ефектів можуть мати двояку інтерпретацію. Зокрема ефекти від управління активами формуються в результаті раціоналізації системи управління ними як за сприятливої ринкової кон'юнктури, так і за негативних економічних трендів. Тому, на відміну від економічних законів, закономірності слід розглядати у процесі формування механізму управління активами на основі конвергенції господарської діяльності в економічну інфраструктуру через діалектичний підхід. Останнє суттєво ускладнює управління активами, вносить в його змістовну частину необхідність формування критеріальної бази прийняття управлінських рішень.

Серед досліджуваної проблеми слід прийняти до уваги: вимивання фінансових ресурсів в ході макроекономічної кризи та зародкового стану розвитку інституційної системи; високу вартість ресурсів, як наслідок не сформованості інституційної системи; високу вартість ресурсів внаслідок макроекономічної та фінансової нестабільності; низький грошовий потік, як наслідок втрати цільових ринків; неспроможність реалізувати політику нагромадження та мобілізації ресурсів і активів внаслідок відсутності досвіду фінансового менеджменту [4, 147–150; 5, с. 105–107].

На протипагу закономірностям формалізованим на основі економічного механізму, політичних процесів та суспільного розвитку, принципи формування механізму управління відображають комплекс підходів до вирішення проблеми забезпечення ресурсами та активами з цільовою установкою на постійне нарощення ефективності, забезпечення операційної діяльності, комерційні ефекти, і визначаються на основі цілей господарської діяльності, де розглядаються в якості інтегрованого відбору напрямів діяльності в межах придатних для використання кон'юнктурних потенціалів.

Серед можливої множини принципів слід орієнтуватись на: вибір прогресивних видів активів та нарощення ринкової капіталізації; узгодження обсягів та структури активів і ресурсів з етапом життєвого циклу підприємства; прискорення оборотності активів і ході їх експлуатації; підтримання оптимального складу активів відносно критеріїв ефективності діяльності; узгодження обсягів та структури активів з обсягом та структурою виробництва.

Цільові установки формування механізму та його функціонування визначаються завданнями, серед

яких безперервність виробничого процесу; прискорення оборотності; зниження ризиків; нарощення рентабельності; підтримання ліквідності.

Необхідність, методи та процес реалізації завдань визначають перелік інструментів, глибину та тривалість їх застосування в системі програм конвергенції в економічну інфраструктуру та інституційну систему ринків. Серед запропонованих інструментів доцільним для застосування нами вважаються: факторинг, кредитування, овердрафт, лізинг, аутсорсинг, хеджування, корпоратизацію, франчайзинг, форфейтинг, систему Канбан, боргові зобов'язання, комерційне кредитування, інвойс-дискаунт.

Кінцевою метою та результатом структурологічної узгодженості законів, закономірностей, принципів, завдань та інструментів слід передбачити створення механізму нагромадження та мобілізації ресурсів і активів на основі конвергенції господарської діяльності у економічну інфраструктуру.

Запропонована структурологічна модель розглядається в якості критеріїв та директив для прийняття управлінських рішень з приводу формування механізму управління ресурсами та активами, його вдосконалення та модернізації, а також функціонального управління. Використані принципи та завдання є типовими для обраної області дослідження, а конвергенція господарської діяльності в економічну інфраструктуру та ринкові інститути розглядається у формі інтегрованої у структурологічну модель надбудову до традиційних підсистем логістики підприємства, фінансового менеджменту, маркетингу, інвестування, закладені через вигоди та виклики відображені в закономірностях та обрані інструменти.

Пропонований механізм управління ресурсами та активами включає шість підсистем, кожна з яких виконує функцію трансформації наявної системи управління у модернізованій на основі конвергенції в економічну інфраструктуру та ринкові інститути механізм, де на першому етапі функціонування передбачено дослідження розвитку цієї інфраструктури та інститутів (рис. 3).

На додаток до дослідження інститутів та інфраструктури, невід'ємною частиною є моніторинг ринкової кон'юнктури, що гіпотетично визначає необхідність змін у роботі механізму чи інструментів конвергенції, як реакції на розвиток економічної системи чи волатильність цільових ринків, фінансового сектора, ресурсних ринків тощо. Слід виділити ключові чинники сучасного стану матеріально-технічного постачання та нагромадження активів підприємств. Найбільший вплив на здатність підприємств нагромаджувати активи здійснювали: структурно-інституційна криза економіки, світова фінансова криза, інституційна недосконалість ринків, дефіцит ресурсів.

Остаточні висновки на практиці мають бути результатом моніторингу ринкової кон'юнктури. Результати аналізу ринкової кон'юнктури разом з ринковими завданнями та господарськими цілями утворюють комплекс стратегічних та поточних завдань і можливостей господарської діяльності, є кінцевою метою етапу і визначає політику підприємства з управління активами.

Перехід до наступного етапу та формування наступної підсистеми вимагає модернізації управління областю дослідження. Досягнення останнього дає можливість модифікувати завдання управління активами в області: формування техніко-технологічної бази виробництва; вдосконалення логістичного забезпечення; вдосконалення системи збуту; формування системи фінансового менеджменту, якій підпорядковані управління ліквідністю через формування балансів дебіторсько-кредиторської заборгованості; розробки інвестиційно-фінансових та логістико-збутових інструментів спільного підприємства; рекрутингу персоналу.

В межах модифікованих завдань та модернізованої системи управління ресурсами підприємство виробляє потенційно придатні для застосування управлінські інструменти, які за змістовним навантаженням та суттю виступають інструментами конвергенції господарської діяльності підприємства у економічну інфраструктуру та ринкові інститути. Найбільш придатними для формування цієї підсистеми управління виступають інструменти: факторингу, кредитування, комерційного кредитування, овердрафту, лізингу, франчайзингу, форфейтингу, інвойс-дискаунту, аутсорсингу, постачання за системою Канбан, хеджування, корпоратизації, боргових зобов'язань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результатом утворення підсистеми потенційно придатних для застосування інструментів виступає здатність формувати множину потенційних рішень в системі критеріальних оцінок – вартості активу, ризиків, часу. На цьому етапі дослідження варто передбачити, що раціональне застосування інструментів конвергенції забезпечить досягнення господарських функцій, серед яких організація виробництва, матеріально-технічне постачання, розширення присутності на цільових ринках, фінансовий менеджмент.

При цьому ефекти конвергенції досягаються в площині: організація виробництва – формування виробничого потенціалу, забезпечення техніко-технологічного процесу на інноваційній основі; матеріально-технічне постачання – формування системи матеріально-технічного забезпечення в умовах дефіциту на сировинних ринках, і обмеженості фінансових ресурсів; розширення присутності на цільових ринках – експансії на ринки, лідерство у традиційних секторах; фінансовий менеджмент – формування сталих грошових потоків, нарощення ліквідності та платоспроможності.

В свою чергу, ефекти від конвергенції трансформуються у ринкові ефекти для підприємств, зокрема: технологічну конкурентоспроможність на інноваційній основі, розширення номенклатурного ряду продуктів, товарів, робіт та послуг; раціоналізацію системи матеріально-технічного постачання, скорочення

логістичного та виробничого циклів; збільшення частки традиційного та освоєння нових ринків; сталий фінансовий стан, високу ліквідність та платоспроможність за рахунок прискорення обороту активів.

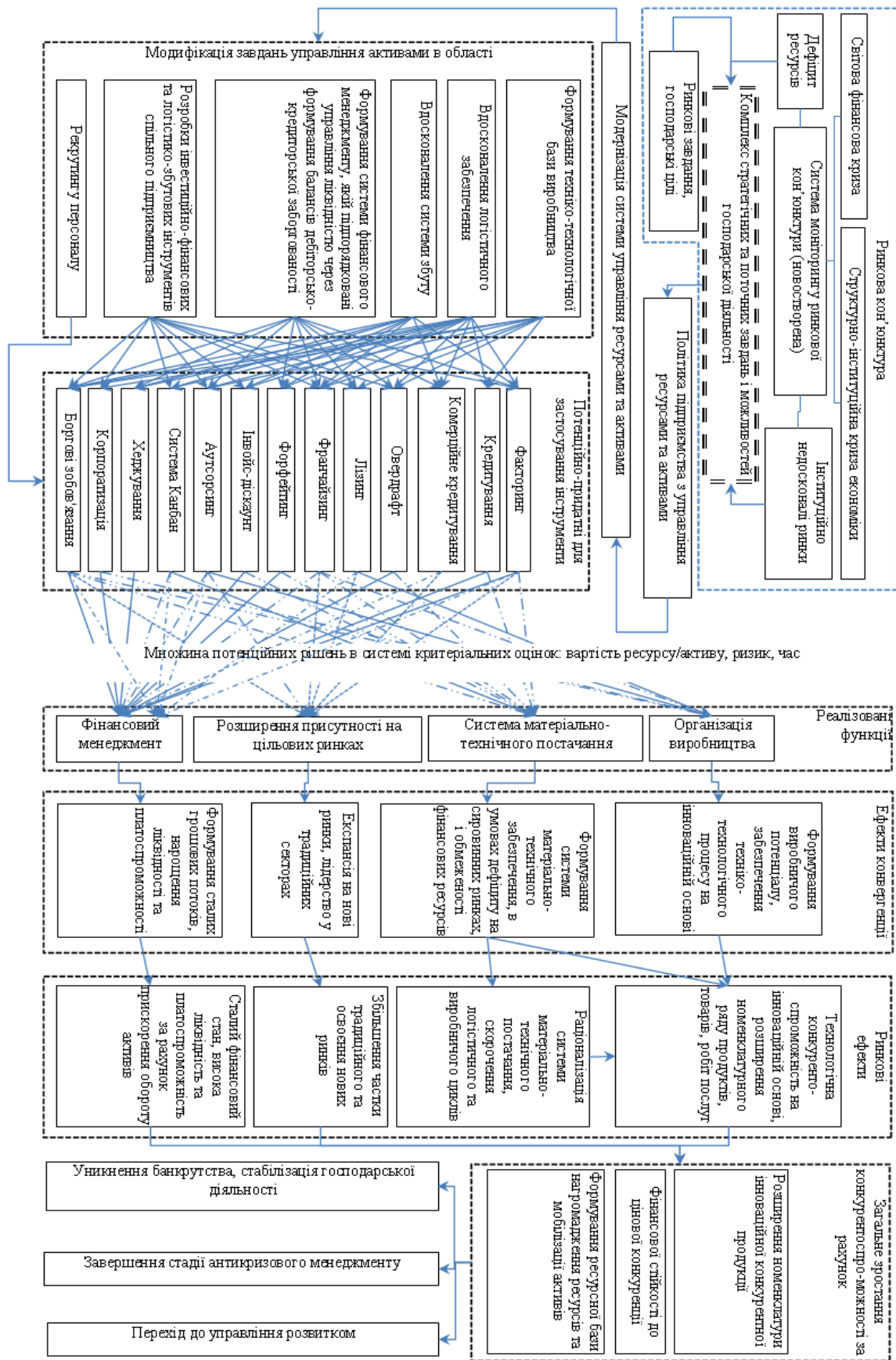

Рис. 3. Механізм управління ресурсами та активами на основі конвергенції в інституційну систему

Інтегральним результатом функціонування механізму управління ресурсами та активами на основі конвергенції в інституційну систему виступає загальне зростання конкурентоспроможності, яке відбувається за рахунок розширення номенклатури інноваційної конкурентної продукції; фінансової стійкості та цінової конкуренції; формування ресурсної бази нагромадження ресурсів та мобілізації активів.

Для сучасних підприємств застосування механізму управління ресурсами та активами на основі конвергенції в інституційну систему забезпечує уникнення банкрутства, стабілізацію господарської діяльності; завершення стадії антикризового менеджменту; перехід до управління розвитком.

Перспективи подальших досліджень слід намітити у розробці практичних рекомендацій впровадження запропонованого підходу та механізму управління активами підприємства на основі конвергенції з господарсько-економічною системою.

Література

1. Бондаренко О.С. Управління оборотними активами підприємств : дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Бондаренко Олена Сергіївна ; Науково-дослідний фінансовий ін-т при Міністерстві фінансів України. – К., 2006. – 234 с.
2. Чебанова Н.В. Комплексний підхід до системи стратегічного управління активами підприємств залізничного комплексу / Н. В. Чебанова // Українська держ. академія залізничного транспорту. – Х. : УкрДАЗТ, 2009. – 305 с.
3. Соляник Л.Г. Управління оборотними активами та джерелами їх фінансування на промисловому підприємстві : дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Соляник Людмила Григорівна ; Національний гірничий ун-т. – Д., 2006. – 250 с.
4. Свешникова М.С. Стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства / М.С. Свешникова // Фінанси України. – 2003. – № 1 – С. 146–151.
5. Петленко Ю.В. Проблеми забезпечення обіговими коштами виробничих підприємств в умовах економічної кризи / Ю.В. Петленко // Фінанси України. – 1998 р. – № 9 – С. 103–109.

References

1. Bondarenko O.S. Upravlinnia oborotnyu aktyvamy pidpriemstv [Tekst] : dys... kand. ekon. nauk: 08.04.01 / Bondarenko Olena Serhiiivna ; Naukovo-doslidnyi finansovyi in-t pry Ministerstvi finansiv Ukrainy. - K., 2006. - 234 s.
2. Chebanova N.V. Kompleksnyi pidkhid do systemy stratehichnoho upravlinnia aktyvamy pidpriemstv zaliznychnoho kompleksu [Tekst] / N. V. Chebanova ; Ukrainska derzh. akademiia zaliznychnoho transportu. - Kh. : UkrDAZT, 2009. – 305 s.
3. Solianyk L.H. Upravlinnia oborotnyu aktyvamy ta dzherelamy yikh finansuvannia na promyslovomu pidpriemstvi [Tekst] : dys... kand. ekon. nauk: 08.04.01 / Solianyk Liudmyla Hryhorivna ; Natsionalnyi himychnyi un-t. – D., 2006. – 250 s.
4. Svieshnykova M.S. Stratehiia upravlinnia finansovoiu stiikistiu pidpriemstva // Finansy Ukrainy. – 2003. – # 1 – S. 146-151.
5. Petlenko Yu.V. Problemy zabezpechennia obihovymy koshtamy vyrobnychykh pidpriemstv v umovakh ekonomichnoi kryzy // Finansy Ukrainy. – 1998 r. – 9 – S. 103-109.

Надійшла 18.09.2013; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.

Підп. до друку 26.09.2013. Ум. друк. арк. 25,05. Обл.-вид. арк. 17,34
Формат 30x42/4, папір офсетний. Друк різнографією.
Наклад 100, зам. № _____

Тиражування здійснено з оригінал-макету, виготовленого
редакцією журналу “Вісник Хмельницького національного університету”

Редакційно-видавничий центр Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1, тел. (0382) 72-83-63
